Eduskunta
Hallintovaliokunta

Asiantuntijalausunto
10.12.2024

HE 157/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Yleistä

Esityksessä on kyse viranomaisten välisen tietojenvaihdon parantamisesta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistyössä.

Työ- ja elinkeinoministeriön edustaja on osallistunut säädöshankkeen valmisteluun työryhmän jäsenenä.

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa viranomaisten välisen tietojenvaihdon parantamista otsikkoasiassa, ja lausuu mietinnön sisältämistä esityksistä ministeriön hallinnonalalta seuraavasti:

Patentti- ja rekisterihallituksen edunsaajarekisteriin liittyvät esitykset

Valvontailmoitukset

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi rahanpesulain mukaiselle ilmoitusvelvolliselle, valvontaviranomaiselle ja asianajajayhdistykselle kuuluvaa ilmoitusvelvollisuutta, jos ne havaitsevat tosiasiallisesta edunsaajasta rekisteröidyissä tiedoissa puutteita tai epäjohdonmukaisuuksia. Mainittujen tahojen olisi rekisterinpitäjälle tehtävässä ilmoituksessa nykyistä tarkemmin yksilöitävä, miltä osin tiedot ovat puutteellisia tai epäjohdonmukaisia. Velvollisuus ilmoituksen tekoon koskisi lisäksi salassapidon estämättä, jotta edunsaajatietojen ilmoittamiskäytännöt koskisivat kaikkia ilmoitusvelvollisia yhdenmukaisesti, ja olisi kuten ennekin tehtävä ilman aiheetonta viivytystä. Ehdotus vastaa viidennen rahanpesudirektiivin 30 artiklan 4 kohdan edellytystä, jonka mukaan ilmoitus on tehtävä rekisterinpitäjälle ilman aiheetonta viivytystä ja sen on sisällettävä tieto siitä, miltä osin tiedot ovat puutteellisia tai epäjohdonmukaisia.

Lisäksi korjattaisiin rahanpesulain rekisteriviranomaiselle säädettyä velvoitetta vastaamaan sitä, ettei edunsaajarekisterin rekisterinpitäjä eli Patentti- ja rekisterihallitus (jäljempänä *PRH*) päivitä tietoja rekisteriin vaan kehottaa valvontailmoituksen kohteena olevaa yritystä tai yhteisöä päivittämään tiedot ilman aiheetonta viivytystä, siltä osin kuin valvontailmoitus ja sen perusteella tehty kehotus antaa aihetta. Lainkohtaan esitetään tehtäväksi tarkennukset päivityksen teosta rekisterinpitäjän ”kehotuksesta” ja ”rekisteriin”, ja lisäksi on kehotuksen ja rekisteriin tehtävän

merkinnän osalta lisätty viittaus kaupparekisterilain (564/2023) 5 §:n 4 momenttiin, jossa säädetään, että rekisteriviranomainen tekee rahanpesulain 6 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun valvontailmoituksen saatuaan merkinnän rekisteriin, jos ilmoituksen ja edunsaajarekisterin tiedot poikkeavat toisistaan vielä sen jälkeen, kun rekisteriviranomainen on kehottanut ensin valvontailmoituksen kohdetta annetussa määräajassa ilmoittamaan ajantasaisen tosiasiallista edunsaajaa koskevan tiedon rekisteröitäväksi tai vahvistamaan rekisteriin merkityn tiedon, ellei rekisterimerkintä ole ilmeisen aiheeton. Myös rekisteriviranomaiselle säädetyn täydennyksen osalta ehdotus vastaa viidennessä rahanpesudirektiivissä säädettyä.

Verohallinnon ja PRH:n välisen tietojenvaihdon parantaminen

Hallituksen esitykseen sisältyy kaksi esitystä Verohallinnon ja PRH:n välisen tietojenvaihdon parantamiseksi, joiden tavoitteena on edistää edunsaajarekisterin tietosisällön luotettavuutta.

Lakiin verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta (30.12.1999/1346) 18 §:n (Verohallinnon oikeus tietojen oma-aloitteiseen antamiseen) 1 momenttiin esitetään lisättäväksi uusi 15 kohta, jonka mukaan Verohallinto voisi salassapitosäännösten estämättä antaa PRH:lle sellaisia verovalvonnassa tai muutoin havaittuja verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen, jotka saattavat olla tarpeen rahanpesulain 6 luvun 4 §:n ja kaupparekisterilain 5 §:n perusteella rekisteröityjen tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen oikeellisuuden ja ajantasaisuuden varmentamiseksi. Tiedonluovutusoikeus rajattaisiin siten vain sellaisiin verotustietoihin verovelvollista koskevine tunnistetietoineen, joilla saattaa olla merkitystä tosiasiallisia edunsaajia koskevien rekisteritietojen oikeellisuuden ja ajantasaisuuden varmentamisessa, kuten esimerkiksi yrityksen osakkeiden omistajia ja omistusosuuksia koskevat tiedot. Kyseisen lain 18 §:n 1 momentin 9 ja 10 kohdan perusteella Verohallinto voi nykyisin oma-aloitteisesti antaa PRH:lle verotustietoja ainoastaan säätiövalvontaa ja tilintarkastusvalvontaa koskevilta osin sekä 12 kohdan nojalla siltä osin kuin PRH toimii rahanpesulaissa tarkoitettuna valvontaviranomaisena. Laki ei siten mahdollista sitä, että Verohallinto voisi antaa oma-aloitteisesti PRH:lle sellaisia verotustietoja, joita voitaisiin hyödyntää tosiasiallisia edunsaajia koskevien rekisteritietojen oikeellisuuden ja ajantasaisuuden varmentamisessa.

Lisäksi lakiin verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta 20 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 10 kohta, jotta Verohallinto voisi pyynnöstä salassapitovelvollisuuden estämättä antaa PRH:lle sellaisia verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen, jotka ovat välttämättömiä rahanpesulain 6 luvun 4 §:n ja kaupparekisterilain 5 §:n perusteella rekisteröityjen tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen oikeellisuuden ja ajantasaisuuden varmentamiseksi.

Verohallinto voi nykyisin 20 §:n 8 kohdan nojalla pyynnöstä antaa PRH:lle verotustietoja, jotka ovat välttämättömiä sen valvoessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 3 luvussa säädettyjä velvoitteita asiakkaan tuntemisesta. Voimassa oleva laki ei siten mahdollista sitä, että Verohallinto voisi antaa pyynnöstä PRH:lle sellaisia verotustietoja, joita voitaisiin hyödyntää tosiasiallisia edunsaajia koskevien rekisteritietojen oikeellisuuden ja ajantasaisuuden varmentamisessa. Uusia tiedonsaantioikeuksia ohjaisi samat periaatteet käyttö-

tarkoituksesta kuin edellä selostettua uutta 18 §:n 15 kohtaa sillä poikkeuksella, että lainkohtaan sisältyy vaatimus tietojen välttämättömyydestä (eroavaisuutta on perusteltu HE:n sivulla 79).

Lopuksi

Työ- ja elinkeinoministeriö kannattaa esitettyjä muutoksia PRH:n edunsaajarekisterin tietojen luotettavuuden parantamiseksi, eikä sillä ole muuta huomautettavaa asiasta.

Nadine Hellberg-Lindqvist
Johtava asiantuntija